

Sant Joan de Cavallar

Sant Pere de Vilamajor

Ubicació

Comarca: Vallès Oriental
Lloc/Adreça: Can Nadal. Veïnat de Santa Susanna. Urbanització Refugis del Montseny.
Emplaçament Adossada a can Nadal.
Alçada: 569 m

Coordenades:

Latitud: 41.71778
Longitud: 2.39076
UTM Est (X): 449322
UTM Nord (Y): 4618622

Classificació

Número de fitxa 08234-117
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Medieval Pre-romànic
Segle X
Estat de conservació Dolent
Notes de conservació: Ha estat objecte d'actes incívics i bretolades, que han provocat que es trobi en un estat de conservació lamentable.

Protecció

Observacions protecció: Catàleg de béns a protegir POUM 2011, E-36 patrimoni construït: BCIL.

Número inventari Sí, IPA.: 29458.

Generalitat i altres inventaris

Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: 9487001DG4198N0001LE
Fitxes associades:

Descripció

La capella dedicada a Sant Joan Evangelista, que és troba adossada a les construccions de l'antic mas de can Nadal, és un magnífic exemplar de temple pre-romànic. Es tracta d'un edifici que consta d'una nau rectangular, amb absis carrat més estret que la nau, situat al seu extrem oriental, i lleugerament desviat respecte d'aquesta. Les mesures interiors de la nau són 5,5 m de longitud per 3,25 m d'amplària, i les de l'absis són 2,85 m de fondària per 2,2 m d'amplària.

La coberta de la nau, actualment esfondrada, era a dues vessants, amb teula àrab, i el carener perpendicular a la façana principal, que es trobava orientada al nord-oest. La teulada era una estructura de fusta, que constava d'una biga mestra disposada entre la façana de ponent i l'arc que emmarca el santuari, sobre la qual descansaven uns cabirons transversals sostinguts en l'altre extrem sobre els murs laterals.

El santuari es troba cobert amb una volta de canó seguit, lleugerament rebaixada. Les dovelles de l'arc que comunica l'absis amb la nau segueixen una disposició irregular, característica dels edificis preromànics.

Al fons del santuari hi ha una petita fornícula, que podria correspondre a una antiga finestra, tapiada per una sala construïda en adequar la masia per hostal.

El mur de migdia es troba engruixit interiorment, fins a 0,5 m de la coberta.

En els murs de tramuntana i de ponent, que són els únics que queden lliures exteriorment, s'observa el parament d'opus spicatum fet amb pedres grans, lleugerament desbastades i disposades de forma regular.

La façana de ponent presenta, descentrat, el portal d'entrada d'arc de mig punt, que és de factura més moderna que la resta de l'estructura. Està format per maons amb el caire exterior bisellat.

En aquesta façana hi havia, fins fa pocs anys, un petit campanar d'espadanya, amb l'arc que el coronava de factura contemporània, corresponent a la restauració de la capella de l'any 1975. Segons les fotografies d'Antoni Gallardo (vegeu bibliografia), antigament hi havia només els dos muntants, sobre els que es sostenia una biga de fusta travessera de la que penjava una campana d'esquella, molt arcaica.

Les característiques arquitectòniques de la capella de Sant Joan de Cavallar, que segueixen la tradició autòctona tardo-romana o visigòtica, caracteritzada pel parament d'opus spicatum, i absis carrat més estret que la nau, permeten situar cronològicament la seva construcció al segle X, probablement a la seva primera meitat. La seva importància històrica i arquitectònica és inqüestionable, ja que és l'únic temple preromànic al Vallès que conserva íntegrament la seva disposició original.

Actualment, es troba abandonada i en procés d'enrunament, i són indispensables mesures urgents per a evitar que les restes de la capella desapareguin definitivament.

Observacions:

Inventari del Patrimoni Etnològic del Montseny (Sant Pere de Vilamajor) número 536.

El Catàleg de béns a protegir del POUM (2011) estableix que l'edifici i un àrea de 30 m de radi al seu voltant tenen protecció arqueològica.

- Fotografia de la capella de l'any 1914 feta per Antoni Gallardo i Garriga. Font: Arxiu Fotogràfic Centre Excursionista de Catalunya.

Història

El nom antic d'aquesta capella era Sant Joan de Cavallar. La primera referència documental del topònim Cavalari és troba al Políptic de Vilamajor de l'any 950. Altres documents de l'any 1052 esmenten el lloc Karavallo i el puig i serra de Kavallo.

A partir del segle XIII és consignat el mas Cavallar, el qual va donar nom a la capella. Tot i que segons els testimonis arqueològics l'origen de la capella és molt més antic, la primera referència documental és de l'any de l'any 1226 (Arxiu parroquial de Sant Pere de Vilamajor - Arxiu Diocesà de Barcelona), en el testament d'Antic Tàpies, que li llega dos diners. En el mateix testament fa una donació similar també per a la capella de Sant Elies.

La masia i la capella foren abandonades fins a l'any 1610 en que les van refer en bona part.

Al fons de la capella, hi havia un antic retaule plateresc, que fou robat l'any 1983. Segons Antoni Gallardo, constava de quatre quadres formant un semicercle, que representaven passos de la vida del Sant Joan Baptista. El frontal era de rajoles amb una imatge central del titular en dotze peces, orlada de diversos motius.

Antoni Gallardo va recollir, també a la seva obra, la tradició oral segons la qual una merla va trobar la imatge del Sant i el cos d'aquesta merla es conservava com a relíquia (GALLARDO, 1938:76).

L'any 1975, la masia va ser restaurada per tal d'habilitar-la com a luxós restaurant i discoteca, en ple apogeu constructiu de la urbanització dels Refugis del Montseny. Es va restaurar la capella amb encert i es va construir el campanar de cadireta a la façana de ponent, es va refer tota la teulada i es va instal·lar una nova porta de fusta.

Anys més tard, la casa i la capella van ser abandonades i lamentablement, des de llavors, han estat objecte d'espoli, amb el robatori de les pedres de les finestres i dels portals, d'actes incívics i de bretolades, que han provocat que es trobin en un estat de conservació lamentable.

Bibliografia

AVENTÍN i PUIG, M. (1990). Vilamajor (872-1299). De la fi del sistema antic a la consolidació del feudalisme. Sabadell: ed. AUSA, p. 75.

AA.DD. (1991). "Sant Joan de can Nadal". Catalunya Romànica, vol. XVIII: El Vallès Occidental i el Vallès Oriental. Barcelona: Ed. Gran Enciclopèdia Catalana, p. 421-422.

AVENTÍN i PUIG, M. (1990). Vilamajor (872-1299). De la fi del sistema antic a la consolidació del feudalisme. Sabadell: ed. AUSA, p. 23 i 155.

BARRAL i ALTET, X. (1981). L'art pre-romànic a Catalunya. Segles IX-X. Barcelona: Edicions 62, p. 250.

COMAS i DURAN, P. (1994). Esglésies i ermites del Montseny i del seu entorn. Cardedeu: Casal de Cultura Dr. Daurella de Cardedeu. Copysa.

DIPUTACIÓ DE BARCELONA (1997). Inventari del Patrimoni Arquitectònic del Parc Natural del Montseny (Sant Pere de Vilamajor). Barcelona: Servei de Patrimoni Arquitectònic Local. Diputació de Barcelona.

GALLARDO, A. (1938). Del Mogent al Pla de la Calma. Barcelona: Impremta Comas, p. 76.

HERRERO i BARÓ, H. (2014). "Sant Joan de Cavallar. L'antiga capella del mas de can Nadal". D'aquí: la revista gratuïta de gent, racons i coses nostres, núm. 25 (febrer 2014). Sant Antoni de Vilamajor: Banchs de Comunicació, p. 27-30.

JUNYENT, E. (1983). L'Arquitectura religiosa a Catalunya abans del romànic. Barcelona: Curial, p. 184-185.

VALL i RIMBLAS, R. (1977). "L'església pre-romànica de Sant Joan de can Nadal". Arraona: revista d'història, núm.: 3, 2ª època. Sabadell: Arxiu Històric, Museu d'Art i Museu d'Història de Sabadell, p. 5-9.

VALL, R.; MASVIDAL, A. (1983). El romànic del Vallès. Sabadell: ed. AUSA, p. 58.

